

PENCKÓFER JÁNOS

FÉNYFOLYAM

(Folytatás)

Vannak reggelek, amikor téveteleg a lélek

1

Nyolc óra vagy nyolc perc? Ez, vagy az a több, hogy – más és pontosabb szavakkal – vajon nyolc óra tömörít önmagába bővebb tapasztalatot, vagy nyolc percben is elérhet és megmutatkozhat Az igen gazdag észlelet, élmény-tudás – amint azt Pflumm Gábor vetette fel a Kozma Tivadarnak, s így az egész társaságnak. Mindez akként merült fel A két világtalanban és az őket segítő, ellátó Koleszár és Kiss házaspár beszélgetésében Még e hosszúra nyúlt sötét szerda éjjelen, és Olyanformán merült fel egy kicsit később is – egészen pontosan: csütörtök délelőtt, Amikor Makkosjánosi felé haladt a buszunk –, ez itt olyanformán merült fel a többiekben is, amikor csatlakozhattak hozzájuk: A hatokhoz, hogy most akkor nyolc órányi eseményzuhatagot nehezebb elviselni, ez a terhesebb, vagy Egy bizonyos nyolc percen át tartó emlékéradás is Jelenthet és nyomhat ugyanannyit – amint Kozma mondta. Melyik idő kimerítőbb, így is kérdezhetnék: Ez a mi nyolc óránk, amely néhol Rejtett összefüggésekkel incselkedett, néhol pedig – Pflumm Gáborral mondvá –: Nyílt kapcsolódásokkal is megtévesztő történéssorozatként mutatkozott előttünk – szóval: nyolc órányi ilyen anyagot nehezebb vajon húszévesen, meg hát harminc, negyven, ötven, sőt – Te bitang Tunyogi Albert, te nőimádó örökifjú! – hatvan s itt-ott hetven éves szívvel, ésszel bírni, avagy ama emléktobzódással szembenézni jelent nagyobb gondot, megbirkózni azzal a bizonyos emlékéradással, amely szintén nyolc, csak nem órát, ó, dehogyis, korántsem órát, hanem nyolc rövidke percet foglalt le magának Teszéden, a Falukútján, mikor Kristofóri Zoltán negyvenhat esztendő szívét-eszét eluralta –: Márja néni szerint: Mikor szegény Zotyink egész múltja, jelene és picikét jövője megjelent előtte. De hát ki tudná ezt eldönteni, édes Istenem, hát ki tudná azt eldönteni, hogy e kétféle idő közül melyik a kiadósabb avagy fontosabb, hogy Most az elmúlt nyolc órányi történéssorozat, ez a jelentősebb-e, vagy az a nyolc percnyi idő, Mióta Pekárscsik Erika kikapcsolta a busz mikrofonját, és a Magyar Nova Futura haladt, majd Szép lassacskán beért oda, ahol tényleg nagyon várták már e harminchatokat: E kedves társaságot. Csernyáki szavait idevonva: Melyik nyolcas ólmosabb, ha már az események, történések gondja,

aggodalma, érthetlensége, hogyha Ez az egész, amit életnek nevezünk, hogyha ennek komor és nyomasztó nyúge-bonyodalma kisajátít valakit magának, hogy hát akkor Tessék: kezdjél velem valamit, ha annyira szeretsz, s ha annyira félsz, rettegsz a haláltól. És hogy mindez nem csak úgy, a semmiből jött elő, bizonyítja az, hogy igenis eléggé sokan emlegettek valamilyen baljóságot, Icukával mondvá: Semmi sem véletlen, ami megesett e szerdai napon, E sötét szerdán, nagyon is emlegettek valamiféle baljóságot, amely – Hála szállásadóinknak – éjszakára csillapodni látszott, pedig – És ezt ne szégyelljük bevallani – ez az Isten hozott hát mindenkit, Isten hozott mindenkit e tájon: ez a Pekárcsik Erika mosolyával felszállt jókívánság: Ez a végszó, ez még ott lebegett, glóriázott sokáig, Még elalvás előtt is éreztük a jelenlétét, igen, ott lebegett A mi szegény fejünk fölött, ott körözött, mintha nem is jókívánságokat foglalt volna önmagába, hanem egyebet, az ellenkezőjét: mintha csak vészjós beharangozása lenne annak, ami itt, ezen a tájon fogja fogadni majd őket, úgyhogy egyre inkább lehervadt a molyosuk, a bázsalygásuk abbamaradt: Vártuk, mire érkezünk meg. De hát, ami felfejthetetlen és megérthetetlen, mi kibeszélhetetlen, megoldhatatlan, hát annak megválaszolása után kutakodni – Szedlákovics szerint: S ezt én tapasztalatból is mondhatom – Az nem hoz semmi jót, hisz Látható volt – Példának okáért –, milyen is az, amikor a szívek és a fejek fölött súlyos mázsákká adódik össze valami, amint az megesett a határátkelőnél, ott, a sürvedés ideje alatt, vagyis éppen ez az: nem volt ott, a határátkelőnél sem volt semmi látható, és mégis az a láthatatlan súly, az csaknem agyonnyomta, aki titkát szőlígtatta. Ott, vagyis hát Itt, az ukrán oldalon már szinte Fájt nekünk az élet, hiába hogy nem volt semmi, sehol semmi, csak az est megérkezése, csak az, amit sürvedésnek mondott Kobály Miklós buszvezető és aztán a Takáts-Kis Zsolt úgy felkapott, hogy már szinte menekülni kellett tőle, menekülni minden elől, ami kéregető gyerkőcök, azazhogy: pulyák alakjában, ami Viktorék meg pénzváltók, meg csencselők, száguldó Mercedesek, százméteres kocsisorok, meg hát tényleg csak az Isten tudja hányféle más, egyéb formában öltött alakot, testet, hogy aztán akkora nagy teherként – Láttuk mekkora teherként! – nehezdedjen ezekre a harminchatokra, vagy legalábbis Közülünk egynéhányunkra, mintha tényleg azt szeretné: agyonnyomni; agyonnyomorítani, aki a Láthatatlan Súlyok Titkait firtatja – ahogy Takáts-Kis Zsolt mondta. Nem kell tehát válaszolni: Ne kezdjen ki senki fölöslegesen a kibeszélhetetlenséggel – mondta Kozma Tivadar. Nem muszáj azt feltétlenül megválaszolni, hogy súlyosabb-e, ami több, és

nem muszáj azt eldönteni, szűkösebb vagy szegényebb-e, ami rövidebb idő, egyszóval: Ne válasszunk se nyolc órát, se nyolc percet, inkább arra érdemes figyelni, mit a Pflumm Gábor mond, aki szerint: Összeölelkezünk, hogy ő sejtette, amikor meghallotta Kristofóri Zoltán nevét, már-már tudta: összeérnek, hogy a harminchatok élménye és terhe összetalálkozik Kristofóri Zoltán életével, ami – Tudjuk! – súly is, meg hát könnyűség is, és csak nagyon ritkán mindkettő egyszerre.

Így van. Régről tudja mindenki: Az összefüggések útjain járni: ez az igazi, hogy Azokon kéne minékünk járnunk, amiként azt Somogyiék: Kálmán és Eleonóra ösztönösen megéreztek, még egy kicsit Krisztina is csatlakozott hozzájuk, s amiként azt a szállásadó vendéglátóik, a szuglyosi Bekecs Melinda s öreg édesanyja: Márja néni tette. Nagyon megérne egy misét – Suttogta a Márja néni Olyan tizenegy óra körül –, nagyon-nagyon megérné kibeszélni, ami Kristofóri Zoltánban szakadt fel, míg az utasok, ameddig ők a Magyar Nova Futurában várták, hogy elmúljon, ami melléjük szegődött, Amíg mi angyaljárás előtt, alatt s után is titokban csak azt vártuk, lenne vége már ennek a – fiataljainkkal szólva –: Baromi hosszúra nyúló napnak. Kristofóri, ő a fontos – Mondta Márja néni, s másutt Mások ugyanígy meséltek ugyanarról –: Így ismerkedtünk meg mindennel és mindenkivel: Kilenc helyen kilencféleképpen, kilenc szálláshelyen kilencféleképpen, s mégis nagyon hasonlóan, hogy hát tudniillik ő az, vagyis, ami vele: Zoltánnal és benne történt, az hozhatja közelebb A Hosszúszerdánk megértését, Főként az a nyolc percen át szakadatlanul tobzódó emlék- s indulatözön a fontos, amely akkor, abban a szent minutumban indult el, amikor Pekárcsik Erika száján kirepült az Isten hozott hát mindenkit, Isten hozott mindenkit e tájon, mikor Láthatóan begyakorolt kézmozdulatokkal kicserélte mobilján a Sim kártyát, s az immár ukránná lett maroktelefonján Pötyögtetett egyet-kettőt, hogy még azzal a mosolyával, amellyel befejezte mondandóját, mindjárt Cseverészni kezdjen –: Figyelj, Zotyi, most már ne variálatok semmit, még vagy nyolc perc, és már ott vagyunk, de legyen minden úgy, ahogyan eddig mindig, maradjatok mindannyian ott, a Falukútján, minden úgy lesz, ahogy máskor, csak a gyerekek bemutatója, meg az ünnepi rész marad el, de nagyon rendes, kedves vendégeket hozok, aranyszívű cukipofák, meglátjátok, nem fogjátok tudni elengedni őket, Neked meg elég, ha annyit mondok: Hiába volt ez a rettenetes zűrzavar, amit valakik megrendeztek nekünk, hiába volt minden, ez a szerda, ez még éppen olyan szép lehet, mint hajdan valamelyik Mozikeddünk volt, ha emlékszel még azokra a főként

tavaszi napokra. És hogy ezt mondta az Erika, hát ezzel kapcsolatban nemcsak Márja néni s az a kilenc szállásadó-mesélő, hanem az egész környék tudhatta, és Aztán tudta is, Miféle egek szakadtak rá Zoltán barátunkra, miféle emlékek törhettek föl benne. Tehát az a nyolc perc, amely ekkor vette kezdetét, a nyolc percen át tartó emléközön, az Érne meg egy misét, igenis az, mi ezek után, Pekárcsik Erika szavai után szakadt fel Kristofóriban, Teszédén, Ott, a Falukútján, ez az, ami lényeges, mert ide vezetnek a Hosszúszerda szálai, mert ide vezet minden, Amit érdemes külön-külön is megvizsgálni, összefonni, kinek, hogyan tetszik, kinek, hogyan válik valamennyire, legalább valamennyire is érthetővé ez a nagyon sokak által megfont, ám legalább olyan nagyon sokak által bogozgatott szövevény.

Pontosan sejtette-látta, Kristofóri már az első néhány szó után felfogta, Halálpontosan éreztem – Hogy szokta e fiú ezt a szót használni, sóhajtott fel Márja néni –, Halálpontosan érezte, kinek szól a Nagyon kedves, rendes vendégeket hozok, meglátjátok, nem fogjátok tudni elengedni őket, mindjárt megérezte – Ide a nyakamra azt a rozsdás micsodát, ha nincs igazam! –, kinek szól e felettebb ügyesen elhelyezett üzenet, hogy azt az Aranyszívű cukipofákat már meg se említse, mert ettől nemcsak ő, ettől a testvére is, Teszéd, azaz Bükkösteszéd polgármestere, még ő maga is, Szpivák József is, még ő is néha le szokott zsidbadni egy-egy pillanatra, hogyha rá úgyszintén ráömlik, ha ráfröccsen a kishúg ilyen szirupos beszéde, hogyha magához ragasztja néha ez a negédesség, őt is megreszketteti az idegessége, Az én hucicám vibrálása. Szinte látta, amint kicsit félrefordul Pekárcsik Erika, Látom, amint szokása szerint egy kicsit bal oldalra billenti a fejét: Haja, hosszú fekete, helyenként ezüst csíkkal Meg-megbolondított hajzata, az omlik, s úgy mondja a hírt, hogy Még vagy nyolc perc, hiszen így szokott mondani mindent, mikor sokan vannak körülötte, hogy az hír is legyen, hogy az, amit hírnek szán, az elsősorban hír is legyen, ám akik mellette és körötte felfigyelnek rá, akik ezt hallják, azok számára úgyszintén üzenjen valamit: Ez a nő egész egyszerűen nem viseli el, ha nem foglalkoztatja, hogyha nem vonhatja be a maga érdekeltségi körébe mindazokat, akik körülötte vannak, akik neki Potenciális – régebben lépten-nyomon ezt a szót használta, igen gyakran mondogatta –, lehetséges hallgatóivá is válhatnak, akik beszélgetőtársaivá szintén előléphetnének. De hát ezt a vadidegenek, szerinte ezt még azok is eléggé hamar észre szokták venni, nemhogy mások, akik közelebbről: Hétköznapi közelségből figyelhetik meg, hogy

mit miért tesz ez a Tsi-Tsás nővé lett Erika, na, hát szóval: őszerinte megneszelték már a buszban ülők is, ekkorra bizonyára láttak már valamit az igazi Pekárcsikból, megorrontották, hogy honnan fúj a szél, hiszen az ilyen Aranyszívű cukipófákból, az ilyen és efféle túlzottan szirupos kedvességéből ki az, aki nem hallja ki a hamis, a direkt megtévesztő hangot. Több, mint sejtés, hogy szerinte, Zotyi szerint most is túljátszotta, nemhogy megformálta volna, hanem túljátszotta azt, amit, ha sugalmaz csupán – az ő igen nagy szeretetét megsegítőkézségét –, akkor sokkal valószínűbb, hogy az utasok előbb-utóbb, de mégis megkeresik – Bocsáss meg, hogy megzavarlak, Erikám, de van egy nagy-nagy gondom, azt se tudom, elmesélhetem-e, mégis úgy érzem, te tudnál segíteni, valami azt súgja: forduljak csak bizalommal hozzád –, s ekkor ő már ezek szerint – ahogyan a lelki pókháló megrezdül –, ő már ezek szerint közelíthet áldozatához, mert biztos lehet: kimeríthetetlen kincsesbányát talál rokoni szálak és jól befutott, fellendült vállalkozások, most is elfojtott szerelmek, élő, szenvedélyes testi kapcsolatok, megvalósulásra váró átkok, gyűlölt házasságok, fogadalmak, pénzek átcsoportosíthatósága, meg bajkeverés, hírbehozás, megrontás, előre nem látható lehetőségek között – egyszerűen kitérül előtte a világ, a valódi – merthogy az mindig rejtett –, igenis a valódi világ.

Olyan zuhatagot, emlékaradást kell tehát elképzelni, olyan szó-, gondolat-, s érzelmezuhagot kell elgondolni, melyet igazi kavargó képfoszlányok villódzása kísér – magyarázott valami ehhez hasonló Márja néni, s másutt mások másként, ámde mégis efféléket mondtak –: Erről hamarosan megbizonyosodtunk. Mindenütt a két fivért beszéltek, hogy hát Annak idején, amikor kicsik voltak, mikor Zotyi még Valamiféle Grisához szeretett volna hasonlítani, hogy ő is hős lesz, magyarázta lázasan az egyik orosz filmet, ő is minden titkot meg tud őrizni, akár a Grisa, amikor még Ennivalóan kis nyitott szívű gyerek volt a Zoltán. Annak idején, Mikor még oroszok is, szovjetek is voltunk, ennek a két fiúgyereknek a szülei igencsak magas polcon ültek Tiszaújlakon, a határország mellett működő valamiféle Vámirodán, vagy micsodán, s mégis szemmel láthatóan mindig azon voltak, rosszat ne tegyenek – Hogyha jót már nincs alkalmunk cselekedni, Márja néni, Hát akkor legalább rosszat ne tegyünk, s a fiainkat: Dánielt és Zoltánt szintén így neveljük, ahogy mondogatták –, és ez bizony nagy szó volt az akkori időkben, sőt, szerintük most is az, Ezek a vándiak különös-irigyféle népek, ám a Kristofóri család mintha nem is közülük való lett volna. Mert még így is,

annyi pusztulás és pusztítás után, hogy szinte mindenüket elvesztették, csak a Tyúkszaros kis életük maradt meg – Már bocsánat, de mi erre felé ezt így mondjuk –, szóval: ennyi év után is meglátszott a viselkedésükön, Még a két fiún is az a tartás ígérkezett, Amely felmenőiket, az őseiket jellemezte, hogy hát aztán, Ugye, az legyen, ami lett: Hazaárulás meg kémkedés, Hát borzalom volt az A szovjet marhanagy igazság – mondta Márja néni és megintcsak bocsánatot kért. Így és ehhez hasonló Kis apró mozaikkockákból kezdett összerakódni valami, ekkor legesleginkább E mai reggel, amely Zoltán számára is mindenféle jelekkel érkezett meg, Már kora reggel Volt valami baljós üzenet a szélben. Ahogy támadt is meg el-ellanyhult, volt abban valami szokatlanul furcsa –: ez alakította Kristofóri Zoltán, A mi turizmusszervezőnk jó kedélyét, amint állítólag mondta: Nagyon korán, már ahogyan virradt, Amint ez a reggel rám virradt, már ekkor nem tetszett neki valami, az, Ahogyan neki-nekilódulva támadt a szél, és csapkodott valami csúnya esőféle is, s az ázott-barna falevelekkel egészen beverte a küszöbét: A gyékény lábtörlőmet – Vannak ilyen reggelek, amikor – Bátyám szavaival – minden, szinte minden megkérdőjeleződik, amikor Téveteg a lélek –, no, ez semmi kellemeset nem ígért. Pedig Kristofóri Zoltán ezt az időt, ő még ezt az időt is kedveli – Természetsodáló ember vagyok, nem is természetszerető –, ő a szelet, esőt, ködöt meg a ragyogást, a napsütést, ő mindezeket egyaránt magához közelinek érzi, de most mégis olyan más volt, amint kilépett, hogy szokása szerint egy mélyet szippantson a friss reggeli levegőből, valamiért mégis elkedvetlenedett, inkább gyorsan visszahúzódott, Az ajtómat is bekulcsoltam, ahogy visszaléptem, olyan bizonytalan vagy milyen, elesett-féle lettem. Na és aztán az a hír, amivel beköszönt hozzá a tejesasszony, Berta mama, hát az a hír mindjárt Megerősített a sejtésemben, hogy e szerdai nap nem akármilyen nap, mert a hír, na hát az Valósággal feketére festette a habzó tejet, Vérző szederdarabokká változtatta azt a mindig édes, Berta mama mindig sárga túróját, a hír, amellyel megjött hozzá ez a kortalan – egyesek szerint Ezeréves – öregasszony, hát az egészen megrázta, felkavarta őt. Márpedig önmagában az, hogy egy kis kutyus, hogy A Gajdos Janiék kutyája, Lelkem-fiam, ne ijedj meg, de hát elpusztult, az önmagában semmit, az az égvilágon semmi rosszat nem kellene hogy jelentsen, persze azon túl, hogy megdöbben az ember – és ez tán még akkor is igaz, ha állítólag Morzsival is úgy esett meg ez a szerencsétlenség, ha olyan szokatlan módon érte utol szegényt a vég, amint már arra volt példa erre felé, ugyanis náluk: Tiszavándon, Itt, a szomszéd kisközségben:

Kristofóriéknál is Valami ehhez hasonlóan érkezhettek meg az A sokat emlegetett réges-régi hajnal. Igen, tán még akkor se kellett volna, hogy így, ennyire felzaklassa Zotyit ez a hír, ha ennek a Morzsának ez a szomorú esete, majdhogynem a pontos megismétlődése, úgy érezte: csaknem pontos mása annak a bizonyos nagyon régi borzalmasságnak, ami az ő családi életüket teljesen megváltoztatta, Amit én már nem felejték el, amit én nem felejtettek el soha, soha, amíg élek. Mert ahogyan – édes Istenem! – amint a tiszavándi családi házuk előtt, Az utcai kapunkon, kívülről, az utca felől ott lógott, ahogyan ott csüngött a szerencsétlen Vápa kutya, ez A csupaszív teremtmény, ahogy ott volt felakasztva, ki- és megnyúlva, a saját nyakörvén és láncán lógva ott volt kimeredve, kihűlve, a szeme félig fennakadva, félig kidülledve, nyelve kicsit oldalra fordulva, elkékülten ott lógott az akasztott kutya, és várta, így fogadta, ezzel a tetteivel várta vissza a gazdáját – Zoltán bátyját –, Így várta a Vápa kutyánk ezt a napfelkeltét, hogy aztán e reggel, vagyis inkább hajnal, hogy e napfelkelte után minden, de az égvilágon minden-minden megváltozzon, átalakuljon és kezdetét vegye, igen, a remegéssel és a borzongással kezdetét vegye az ő elmondhatatlan sorsfordulatuk, ha szabad ezt a fennkölt, komoly szót erre Az isten háta mögötti esetre rámondani, hogyha szabad a Mi privát életünkre alkalmazni azt, hogy sorsfordulat, Meg hát ugye szembesülés Ezzel az egészszel, amit életnek szokás nevezni.

2

Remegésen s borzongáson túl Valami Csuda zagyva dolgot emlegetett ez a két fivér, azazhogy: Csak a Zoltán, ugyanis a Dániel e napfelkelte, Ezen reggel után Szemmel láthatóan egyre zárkózottabb, egyre inkább magának való lett, Alig lehetett már szavát venni, ami persze Igazolta azokat a híreszteléseket, amelyek főleg a férfiak szájából kerültek elő, hogy Hát a Dániellel sok a gond, Ez látszott már korábban is, hisz Nem normális az, ha fiúgyerek sose veszkődik a lányok után, Hogyha nem nyúlkal a szoknyák alá, Hogyha nem hajtja a vére: nem erőszakoskodik egy cseppet. Márpedig a Dani-gyereket, azt szinte sose kapták ők ilyesmin, Nem azért, de hát a Krsitofóriék fiai közül – mondogatták – sokkal inkább Zoltán lesz A normálisabb, meg a nők bolondja, Lám, ő ebben a bizonyos kutyahalálban is, ezen furcsa események mögött is a lányokat, a nőket sejtje megjeleni, hiába hogy nem kívánja részletezni, mire gondol, mit vett észre Dánielen, Ott, a felkarján, hogy mire kellett rádöbennie ezen a nem szokványos hajnalon. S ha Idevesszük Heé

Malvinka néni Biztosan tudom kezdetű megszólalásait, hogyha jobban figyelünk erre A szomszédasszonyunkra, aki Kristofóriék szerint – persze az öregek szerint – talán még azt is tudja, Milyen színű gatyát készít ki a menyem a fiamnak, vagyis: az urának késő este – ahogyan azt Lágerjárta Öreg Dani szokta volt mondani-emlegetni –, szóval: Heé Malvinka szavai ebben a dologban – mint mindig – Most ugyanúgy meghatározták még azok gondolatait is, akik ezt tagadták, Tán még most is letagadják. Az pedig, hogy még a tisztelendő úr is, hogy még Zákány Vince tisztelendő úr is hozzászólt E furcsa és szomorú eseményhez, hát az Olaj volt a tűzre, hisz ő nyíltan megbírálta Heé Malvinkát, Ezeréves Berta mamát pedig állítólag Majdnem elátkozta, olyan nekiveselkedve szólt bele az ügybe, mondván: Ne engedjenek az ördög incselkedésének, ne higgyenek már el semmiféle égi jelet: muslicafelleget, efféléket, hogyha mindenképp a Vápa kutya halála körüli történéseket kívánják megérteni, hát már akkor sokkal inkább hallgassák meg, mit mesél a gyerek Zoltán, ha már az a felnőtt Dániel sehogy sem kíván hozzászólni – Egyébként meg okosan teszi! –, ha nem szól hozzá ehhez a, Bocsánat, de hát ezt kell mondania, Ehhez a bolond beszédhez, szóval: jobb, ha Zoltánra figyelnek. Így aztán A mi Zoltánunk kiteljesedett, és tizenöt éves létére Néha úgy beszélt, akár egy hétesztendős, épp a mesék világából kikerült fiúcska, Néha pedig nem is úgy, akár egy Siheder – amiként Heé Malvinka néni megjegyezte –, nem bizony, hanem egészen akként, Mint egy felnőtt tudós-csemete, sőt, néha aszerint szólt, mintha Dánielünk legeslegbensőbb titkának ismerője, mintha kicsit ő maga is Dánielünk lenne. Legtovább a Sötétség és világosság keveréke adja a homályt, igenis ez, még legtovább a Zoltán ezen mesekezdetete tartotta fenn magát, mi sokak szerint bármennyire gyerekes is, Kiválóan kiegészítette Heé Malvinkát s Berta mamát, meg hát végső soron ő, a Zoltán volt ott, azon a bizonyos hajnalon, hát rajta kívül ki tudhatná jobban elmondani, mit tett, mit mondott a Dániel, és egyáltalán mi történt abban a különös órában.

Tehát Sötétség és világosság keveréke adja a homályt – amiként Zoltán kezdte sokadszor is mondandóját –, mert ami a Dánielnek megmutatkozott azon a hajnalon, szerinte, Zoltán szerint ahhoz ezzel: Ezzel a homállyal: keverékkel lehet valamelyest hozzáférni, közelebb kerülni. Bátyja aznap este még a Röntgenezéssel, valami ilyesmivel próbálgatta kimagyarázni, hogy mi tárulkozott fel neki, mi juttatta teljes félelembe, igen, Bátyám ezt a műveletet, ezt az átvilágítást, E röggönyözést, ezt a belelátást hozta elő példaként, hogy mi is történt körülötte, mi az, ami megmutatkozott

előtte, amikor a kapujukhoz odaért, amikor észrevette, mi homálylik rajta, mi az, ami ott lóg a kapura ki- vagy felakasztva. Ugyanis ő Ekkor nemcsak szemlélője lett, amiben felismerte magát: abban a bizonyos Megszokott homályban, abban a bizonyos fény és sötét keverékben: hajnali homályban, pirkadatban, Nem, én nem a pitymallatot, derengést figyeltem, nem, ő nem a napkezdetet látta, melynek párjaként a napvéget, az alkonyt, ezt az Égi szűrőn áterezstett, megtört fényt, vagy azt, ami e kettőt Egyetlen hálóban képes kifogni és felmutatni, amit legszebben Az esthajnal fejez ki, nem, ő állíthatja: Én ekkor valahogy nemcsak kívülálló voltam, hanem ő e homály része lett – Én magam voltam ez a homály, ami szétterülőben volt ekkor –, így vette észre a Vápa kuya Felakasztva kiterített – Hogyha lehetne ezt így mondani – testét, ezt az áldozatfelmutatást, ő – Így bizony –, valami Különös törésű szürkületben, tompa vibrálásban, ennek a rezgésnek avagy inkább remegésnek részeként látta magát, meg mindent. Mintha még a levegő is alakot, valamiféle rezgő vagy remegő formát kapott volna ebben az érdekes létezésben, mintha láthatóvá lett volna a lég is, ámde ugyanolyan minőségben, akárcsak a kerítés lécei, bodzalevelek, az aranyesőbokor, házvakolat, hullámpala, bőrnnyakörv, a Vápus nyaki, hosszú szőre, árvacsalán-terjeszkedés, a kis vérehulló fecskefű a lépcsőnél, a felébredt és labodalevelet csipegető tyúkok a ketreben, vagy a kútkáva, a málló aszfalt, de még csak a Heé Malvinka néniék eresze alól ki-kikandikáló fecskefejek is, még azok is – Vagyis hát mindent fel kéne sorolni, ami körülöttem megtalálható volt! – hiszen mindazt, amit eddig előre és élettelenre választott szét a gondolata, azt most egyetlenegy tulajdonság, talán állapot, igenis, Ez az, ami egységesített, igenis eszerint mutatkozott előtte, körülötte s ilyen volt ő maga is, Na és ezt elviselni, ezt az iszonyatos terhet elviselni nem bírta. A Dániel egészen úgy érezte, menten megőrül, ha nem osztja meg valakivel ezt a borzadályt, ha nem beszélhet valakivel erről, ezért aztán úgy rohant be Zoltánért – Malvinka néni szerint – Mint akinek megjelent a túlvilág csodája, és amiként azt a férfinép lefordította: Mint akit legalább három meztelen bombázó démon üldöz.

Zotyi, gyere már, Zoli, az istenit, a Vápa kutyánk, gyere már, ez nem játék, majd ráérsz ébredezni, Mi van, mi lelt, Ébresztő, Zotyim, de ébredj már, na, gyere már velem, Te hagyd békén, hajnal van, és be vagy rúgva, Nem vagyok berúgva, ébredj már fel, Engem ne rángass, Dani, te részeg vagy, De nem rángatlak, hanem kérlek, részeg sem vagyok, Akkor meg agyadra ment a szerelem meg a nőd, ha tied egyáltalán az a

hamvábahótt, Elég már, na, jól van, na, csak gyere már ki, Ne rángass, Dani, mert tényleg beléd rúgok, hadd vegyek magamra valamit, Na jól van, na, hát nem nyúlok én hozzád, csak gyere már, Mit beszélsz, hogy mi van a kutyánkkal, Azt, hogy nincs már, nincs, na gyere már és látni fogod, nincs többé kutyánk, vagyis hát kutyánk lehet még, de már a Vápa, Mi van vele?, Mondom: nincsen többé, csak nehogy már megijedj nekem, na, gyere, gyere csak ide, de ide állj, A kurva mindenit, Most hagyjad, Zoltán, neki, szegénynek már annyi, régen kihúlt, megmeredt, A kurva mindenit, hát mit csináltál, mit csináltak az istenit annak a megszedült, a kótyagos fejednek, azt a kibaszott világát, valaki ezt, igen, ezt a kutyát felakasztotta valaki, Zoltán, hát te nem látod, hogy mi történt, hogy maga akadt fenn, hogy átbillent a kerítésen, és aztán már nem bírt vissza-, nem bírt felkapaszkodni, ez véletlen, Te nekem ne beszélj, te ne dumálj már annyit: le kell venni, nem szégyelled magad, hogy még mindig nem emelted le, én nem értem, hogy miért nem vetted le mindjárt, Jól van, na, várjál, kicsit, megemelem, jól van, enged, Tegyük le, Jó, tegyük le, ide, De mégse, nem, azonnal vigyük be, Most ne még, várjál még egy picit, Zotyi, figyelj már rám, nézz már ide, rám, és erre az egészre, ami körülvesz, na, kistestvérem, mit látsz, mit tapasztalsz, érzel valamit, te érzed, amit én, hogy milyen furcsaságban állunk, érzed, hogy magába foglal ez a tompa remegés, e reszkető valami, ez a vibrálás vagy mi a csuda, érzed, Zotyi, látod, mi van körülöttünk, s bennünk, látod, mi van itt, na, látsz valamit, mit érzel, na most mondjál valamit, bármit, most kellene megszólalni, hogy hát mi ez az egész, amibe most már te is belekeveredtél –: Ám a Zoltán-gyerekek ekkor már a bátyja felkarját kezdte figyelni, tapogatni – amint Heé Malvinka néni mondta –, egészen megbabonázva nézett azon valamit – Tán valami harapásnyomot –, Mintha valami két kis mélyedést és közöttük egy kisebb duzzanatot talált volna, úgy húzogatta az ujjait a Dániel felkarján – s aztán Szinte elájult, egészen Elsápadt szegénykém.

Be is lehetett volna zavarodni, nemcsak belekeveredni abba, Ami szegény Zoltánunkat – Meg ugye a Dánielt is –, ami kettejüket ekkor érte, és ezt mind a Bükkösteszediek, mind a Tiszavándiak egyformán hangsúlyozták. De hogy aztán ez adta volna a végső lökést, hogy az emberek, hogy hát e két kis község népe szerfelett sokat, és behatóan kezdett foglalkozni mindenféle időjárási jelekkel, nos, ez egyáltalán nem állítható, ám annyi mégis bizonyos, hogy mindaz, amit köréje, E különös eset köré E népek összehordtak, Amit mi a Vápa kutya különös halála köré összebeszéltünk, hát Az az emberekben így vagy úgy, de megmaradt, az

igenis, hogy alakított némileg Az égi jelek keresésében és értelmezésében – amint a Berta mama gondolatai nyomán azt Márja néni mondta –, hogy hát elsősorban Ez a táj s az emberek öröktől fogva egyek, és ha Megerősödhetnek ilyesféle égi jeleket mutató gyökereikben – ahogyan Berta mama s Márja néni gondolatait a lánya, Melinda foglalta össze –, hogyha ebben megerősödnek, az bizony nagyon sokat számít. Itt tehát a természeti jelenségek, a szél, a felhővonulás, a napsütés, az ilyen-olyan csapadék, a pirkadat vagy sűrűedés, egyszóval: mindez nemcsak része az ő testi-lelki hangulataiknak, nemcsak ott munkál A gondolatainkban, hanem tudják: Egyek vagyunk mindennel és mindenkivel ezen a világon: élet s halál nem különbözik egymástól, előre és élettelenre sem szabad szétbontani semmit –: És a Szugoly, Bükkösteszéd gyönyörűséges kis hegye, dombja – Kinek hogyan tetszik –, hogy a Szugoly boldogsággal tölti fel a körülötte élőket, de már az idelátogatókat is, s Erről most már tudományos cikkeket is írtak, Ide hamarosan ezek fognak özönölni, mert a Szugoly erő, élet, szeretet, és ebben nincsen semmi kuruzslás, vagy mágia, ilyesmi.

Egészen bizonyos, hogy ez így volt – Foganatja volt, amit e két fivér, azazhogy Zoltán, Amit ez a Zotyi-gyerek nekünk összehordott –, hiszen egyenesen szembeötlő volt, hogy hát a Teszédiék közül többen is a leglényegesebb dolgokhoz tartozókként hozták fel a Vápa kutyát, Ezt a régi-régi esetet, sőt, úgy boncolgatták A Kristofóriék a szerencsétlen Zoltán életét, mintha a legbensőbb ügyükről beszélnének. S nemcsak akkor, Azokban az órákban, amikor úgymond Illett beszélni a Zoltán életéről, hanem később is, meg sokkal később is, mikor már talán ennek a bizonyos nyolc percnak az összes lehetséges másodpercnyi töredékét szemrevételezték, mikor szállásadóikkal, vendéglátóikkal vacsora utáni beszélgetésükbe, borozgatásukba belekezdtek, s mind a harminchatok, mind a teszédiék, s közvetve a vándiak egészen élővé tették a múltat. Ekkor már a Magyar Nova Futurások úgy érezték, Elengedhetjük magunkat, úgy érezték, úgy Láttuk, hogy lassan tényleg befejeződik a Hosszúszerda, s ekkor, iddogálás közben szóba került: ki, hogyan, az itteniek közül ki, hogyan emlékszik vissza, milyennek mutatkozott az ég s a lég Bükkösteszéd és környéke: Boga, azazhogy Kisboga, Vettes meg Tiszavánd és Alsóepse fölött, vagyis, hogy milyennek érezték a szállásadók, vendéglátók, milyen volt az ég s a lég Közvetlenül a fejünk, Itt, a fejünk felett, meg amott, egy kicsit távolabb, ahol Salánkot, Tiszaújlakot és Benét is lehetett sejteni, és Jóval mögöttük pedig a városokat: innen

Beregszászt, onnan meg Nagyszőlőst, Munkácsot s Ungvárt olvasztotta magába e huszonkilencedikei reggel, ez az október végének alig nevezhető Különös jelekkel beköszöntött őszi napfelkelte, melyhez Takáts-Kis Zsolt – A mi Takáts-Kisünk! – később Egy-az-egyben hozzáillesztette azt, ami A mi almásunk felett megmutatkozott, Hát titkok tudói lettek a futurások, titkok tudói a teszédiek, titkok tudója a meleg szoba, minden. De korántsem egy magányos fecske, nem egy különc alak volt az, aki ezt a furcsaságot, ezt a meglehetősen ködös és zűrzavaros – Kristofóriék szavával: hajnalestet vagy homályt – e tényleg nagyon furcsa kutyahalállal is összefüggő, remegő-borzongó élményt szóvá tette, hanem többen voltak, akik bátran előhozakodtak ezzel. Hamarosan kiderült, hogy valamennyi, nincs kivétel: valamennyi vendéglátó, házigazda boncolgatta őelőttük, különös hangsúllyal ecsetelte, mit vettek észre az égen, mi volt az a különleges képződmény délelőtt vagy dél körül az égen, na és kérdezték, hogy a Magyar Nova Futurások, hogy a Kedves idelátogató vendégeink is hasonló, őhőzzájuk hasonlatos módon látták-e és érezték e Mai felhővonulást, hogy azután kisvártatva – Vagy miféle kisvártatva: rögvest – röpködjön a Hát ez fantasztikus, Hát ez hátborzongató is, szép is, Különös egy vidék ez itt, annyi biztos, Esméletlen, Sok mindent beszéltek erről a vidékről, na de ilyet – és ehhez hasonlók.

3

Üres, tiszta, fehér Vászonzélek ez A mi Zoltánunk – ahogyan azt Szanyi Katiék meg Teszlecskó Irénék, Kézdiék és Halmosiék, Stecz Juliék, Lahota Anették mondták –, igen, így, még hozzá mindannyian használták a vászonlelket, merthogy Mennyit, Ó, Istenem, mennyit mesélt ez a gyerek az ő mozikalandjairól, a filmes élményeiről, és ők, a harminchatok Ekkor mindjárt értettünk valamit abból is, ahogyan Pekárcsik Erika azt a Mozikeddet emlegette –: Tisztán láttuk, amint ez a Magyar Nova Futura a Nyolcra taksált percét – ahogy Dodi mondta –, elkezdte lassacskán elhasználni, s tisztán látták később azt is, ami Kristofóri Zoltán Vászonzelkén végigpergett s végigzokatolt e nyolcra taksált perc alatt Bükkösteszéden, ott, a Falukútján. Tisztán látták, tudták – Láttuk, tudtuk –, mi történik, mi történhetett, hisz Most már negyedik éve mindig csak ugyanaz, hogy Ülök a kocsimban – Vagyis: most a Dánielében: Az enyém nem akart indulni –, s várja, mikor érkezik meg a csoport, hogy mikor jön meg Erika az új csoporttal, de míg megérkeznek, addig Minden szabad, addig minden újraélhető. De persze mindig filmszakadás van,

Még hozzá kettős, Merthogy látom s számolom a kocsikat, hogy mindenki a helyén van-e, rend van-e ebben a vendégváros hangulatban – Ez az egyik filmszakadás, a másik pedig ama bizonyos, amely még ott, a régi klubban, abban a kis pici moziteremben volt szinte minden alkalommal, ahol mindig tobzódtak a formák, hangok, színek, ahol szinte mindig minden túlzásfoltan pergett, pörgött, hol a legeslegmélyebb érzések legeslegteljesebb módon kibontakozhattak, de aztán egy villanás, És tényleg ott a valóságos filmszakadás: hirtelenjében Csupáncsak hajszálvékony, pici s tovaröppenő kis szöszök, cernák lobbannak fel s alszanak ki, tűnnek el a semmiben, csak Sistergés a szavak, sercegés a mondatok dallamai helyén, Hát én ezt nem fogom, ezt sosem tudom elfelejteni. Mert Minden ilyen nyolc percben a Zoltán ott van, Ott vagyok a régi klubban, abban a bizonyos helyiségben, hol a filmbemutatókat, vetítéseket tartották, s minden más egyebet is, de érdekes, hogy nem a szülőfaluja klubjában, nem a Tiszavándi, szintén szűkös, poros kis helyiség képét látja, hanem ezt, a Teszédit – Nekem már halálomig ilyen marad: Ilyen utolérhetetlen. Látni Ezt a Falukútját, ezt a mindenre alkalmas teret, ezt a kiszélesített, egészen tágra szélesített útszakaszt, ahol valóban kút állt egykor – Itten kút volt hajdanán, egy rövid ideig az egyetlen ebben a faluban, Ez volt az egyetlenegy közös vízforrásunk – nem csoda hát, ha az embereknek most is ez a központ, hiszen ez az egyik legfontosabb tájékozódási pontjuk, ahol Most is látni Szanyikati szürke, kétajtós kis Tavriáját, Steczék zöld Ladáját, Lahota Anették agyonápolt Volgáját, és úgyszintén a Kézdiék, a Halmosiék meg a Teszlecskóké – Moszkvics, Zsiguli és Volkswagen – kocsiját, amelyek közül e két utóbbi nem is Itt, a Falukútján, hanem – Ahogy mondják errefelé –: Élamott, a ma is Klubnak mondott Szórakoztatóközpont előtt áll, És azt vajon honnan lehet tudni, hogy hát ők, mármint e várakozók, hogy ők miként Röhöcskélnek ezekben a kocsikban? Hogy mit beszélnek Ezek a teszédi szállásadók-vendéglátók, A mi szállásadóink, hogy ők miket beszélhetnek össze Zoltánról, no meg a testvéréről, Dánielről, s erről az egész Tsi-Tsáról, amiközben persze Mindenki élvezi, kinek csurran-cseppen ebből a vállalkozásból, amint Lahota Anették nagymamája és Bekecs Melinda édesanyja, Márja néni mondja: Megfogták az Isten lábát, mégám mind a két kezökkel –, merthogy bekerültek ebbe a tirizmus-akármibe, ebbe a vállalkozásba.

Úgy fehéredett ki tehát az a mozivásznon, szakadt meg a Kristofóri Zoltán emlékválogató filmje, Ahogyan az illik, ahogyan az számtalanszor megtörtént a szűkös, poros, kicsi helyiségben, minden varázs

szertefoszlott, minden, Mint annak a rendje! Akként kezdett egymásba olvadni sok-sok élmény: illat, hang és kitapintott forma, no meg persze szín és íz, de akként érte be egymást a sok-sok, százszor, talán ezerszer is lepergetett emlékkép, a legkülönbözőbb időkből való élmény, mintha minden egyszerre, mintha csak minden egyetlenegy pillanatban, Most és Itt szeretne feloldódni, s ebben a formában el is távolodni, mert hát a helyében mintha máris ott kezdene, Máris kezdett volna megelevenedni valami egészen más, valami Előhomályosodó, igen, egy összefüggő, ámde alaktalan akármilyen szeretné megmutatni magát, az emlékezés helyére odaállni, valami olyasmi, nagyon zavaró és emlékidegen, na, itt van: Azt a hétszentségit, elfelejtettem a listáért bemenni – Hát a Zoltán elfelejtett megint valamit. A kutyafáját, azt a lyukas fejét, hát ő erről úgy meglepedkezett, mintha Szpivák Józsi titkárnője nem is telefonált volna be neki a késő délutáni órákban, amikor Pekárcsik Erika biztos lett, hogy mi és hogyan alakul ezzel a turistacsoporttal, de hát ő ezt úgy elfelejtette, mintha Vera azt tudatta volna vele, hogy vegyen magára meleg pulóvert is, ez a szél, mert ez a megveszekedett idő most csontig hatol, mintha ezt közölte volna vele azzal az érdekes hanghordozásával, azzal A kis izgi akcentusommal, ahogyan ő maga, a Vera kérdezett rá párszor, hogy mire is gondol Zoltán, mikor szóvá tette az ő felszabadult, kacagásokkal tarkított beszéd-intézkedéseit, szóval, mintha csak valami efféléről cseverésztek volna, s nem is azt közölte volna vele Verácska: Az utaslista, Zotyi, nehogy megint elfelejtsél, itt van az a névsor, nemrég jött le faxon, gyere vedd el, azt telefonálta be a főnök, nehogy megint elkezdj idétlenkedni, az olyan nagyon ciki, hogyha azt se tudjuk, ki kivel lesz együtt, kiket hová várnak – de hát mit magyarázzak, na: Ki fogok, mert ki kell ugrani most Sárosorosziba, aztán meg onnan Józsisal, a polgármester úrral ki a tiszaujlaki határra, itt hagyom, tudod, az asztalomon. Igen, tisztán hallja Vera hangját, azt is látja, amint ő errefel kinyitja a táskáját, a mappáját és megnézi, hogy minden rendben, Itt az előzetes lista, itt az érkezők névsora, Ez pedig az elhelyezés-elszállásolás, ez jól van, majd e mellé fogja betenni, ha bemegy s elveszi a véglegesítettet, na de Most már késő, ennek most már valóban – mondhatja –: annyi. Tudniillik, nyolc perc aztán tényleg semmire se elég – Vagy már csak a fele annak –, úgy se lenne elég, hogyha mondjuk két-három órával hátrébb járna az idő, és úgy döntene, hogyha Zoltán nem habozna – amint szokott –, s úgy döntene, máris beindítja Zsiguliját, vagyis most már az se indul, ezt a Dani sárga Moszkvicát, szerinte úgyse érkezne elvenni. Egyébként

meg Mindig ezt csinálják azzal a vacak névsorral – tényleg el kell venni, ha már így szól a parancs, na szóval: nyolc perc idő – avagy négy-öt pernyi idő – tán még erre a mutatványra is kevés lenne. Különösen, ha egy ilyen emlékezőnek kellene kiszakadnia, hirtelen mással foglalkoznia, merthogy egy ilyen emlékezőben korántsem nyolc, vagy nyolcszor nyolc, de sokkal több emlékkép villanhat föl s állhat össze újabb, ilyenformán értett filmes történeté, hogy az ember, hogy az emlékező és a vágó, ez az egyszemélyes emlékkivitelező művész tán azt sem tudja, melyik valóságban ébresztgetik, avagy ordítóznak rá, ha ébresztgetni fogják őt, vagy hogyha ordítózni fognak rá, mert ez utóbbi immár nem kétséges: Ordítózni fognak, és a Zoltán Igazat fog adni Erikának is meg Józsinak is, akik ekkor, ebben az ordítózásban mindig átvedlenek igazgatóvá, a Tsikeri és Tsa igazgatójává, no meg persze polgármesterré, azonnal Bükkösteszéd polgármesterévé – de azt vajon hogy csinálják, hogy még így is, ekkor is ők testvérek tudnak maradni, előre is látja: egyre testvérebbek lesznek, amint fejlődik és terjeszkedik ez a Tsi-Tsa, amiközben pedig Zoltán egyre inkább magára marad, s legfeljebb arra ébredhet, hogy tényleg ébresztgetik: letelt az idő, ébresztő: föl kellene ébrednie már, mint azon a bizonyos hajnalon, mint azon a bizonyos nyári reggelen, mikor A Vápát leemeltük és bevittük, azt hittük: Ez csak a mi bajunk, hogy ezzel senki sem foglalkozik majd rajtunk kívül.

Lebegtet tehát, vagy mit csinált, és egybelátott sokféle emléket. Igaz múltból és egy sosemlesz jövőből formálgatták egymást: Így alakult a várakozós jelen a Falukútján, Így várta a mi Zoltánunk, hogy hát nyolc perc múlva megérkezzenek a kedves vendégek, S velük az Erika is – Tudta, várta – Erika is meg fog jönni. Mindenütt a hajszálvékony, felvillanó szöszök, cérnaszáldarabkák tovaillanása, és a sisterség meg sercegés egykori hangulata, az a több mint harminc évvel ezelőtti klub, s Ezek a most már négy év óta tartó várakozások – Mindannyian tudjuk, mondták Steczék – Zoltánban e várakozások csak egyféleképp történtek, az ő szavával: Nem, az emlékáradásnak nem lehet és nem is szabad ellenállni: Úgyhogy Zoltán előtt mindig megjelenik az a színes por, A régi vetítőteremből kicsapódó fénypázmában az a több mint harminc éves színes por, és ez a mostani alakzat, Ahogy várakoztunk, amint múltattuk a nyolc percünket, amint várakoztak a kocsik a Falukútján, meg amelyek erre is meg arra is letértek, fényreflektoraikkal ahogyan erre is meg arra is végigsöpörtek, végigcsíkozták a sötétséget, őket is, a várakozókat, hát Zoltán ezt a rendezetlenséget s mégis valamilyen rend szerinti alakulást

úgy élte meg, mintha részesedne, Mintha része volna, teremő részesedése volna – Hogy is szokta-volt mesélni – Ennek a szépséges véletlenszerűnek, ennek a szabálytalannak mutatkozó szabályosan gyönyörű életnek, melyhez Csak a szerelem visz igazán közel – Ahogyan annyszor, de hányszor mondogatta Zoltán, Amikor már elmentek a vendégek: Amikor záróbulit tartott A csapat. Így váraoztak ők ekkor valamennyien a Falukútján, Erikákéig pedig Felénk törekednek a Cukipofákkal – és így mindenkinek megvolt a maga nyolc perce. Úgy élte meg Zoltán ezt a kis időt – és ebben minden váraozó egyetértett –, mintha ő is odatartozna ahhoz a magasabban lévő szándékhoz vagy mihez, melyben Előre megírt valóság ez a mindig felújított múlt, amelyben Ez a falu szájára veszi a Kristofóriekat, mint amikor, mint miután szegény Vápa elpusztulása körüli észrevételeikről beszélt a Zoltán – Erről a bizonyos előre megírt valóság-féle gondolatokról beszélt a Zoltán fűnek-fának, mindenkinek: merthogy nem gondolt ő semmi rosszra, nem gondolt ő arra, hogy Még kiröhögnek, hogy ezzel komolyan árthat Dánielnek, önmagának, sőt, még Drága szüleimnek is.

Pedig gondolhatott volna! De még mennyire, hogy gondolhatott volna! Azért Zoltán sem volt hétéves, hogy Dánielről ne is beszéljen az ember. Igaz, ez már kicsit összetettebb, mármint hogy a báty, a Dániel esete, ő ugyanis ekkor hiába volt huszonhat esztendő – Te Jó Isten, kimondani is sok! – hiába volt évei száma szerint már régen felnőtt – Meglett ember! – hiába volt bácsi még a Zoltán osztálytársai s a vele egykorúak, pláne meg a még fiatalabbak szemében, ő akkor is gyerek, igazi gyerek volt, valahogy nem tudott felnőni, valahogyan nem és nem tudott a felnőttek dolgába beleszokni. Merthogy tizenegy év, hát az bizony rengeteg idő, ez beláthatatlanul nagy idő ebben a korban, amikor még Zoltán csak a tizenötödik évébe lépett, Most járta a nyolcadik osztályt, addig a bátyja nem hogy leérettségizett, de már valamilyen mezőgazdasági főiskolát is elvégzett, éppen most diplomázott, és ebből nem vonhat le semmit az a tény, hogy levelezőn – Magánúton – tanult, hogy végül is szinte minden idejét, amíg a tanulmányait folytatta, Dani minden idejét itthon, a falujukban töltötte, ő Itt hasznosította, nos, e tény, ez nem vonhat le semmit az ő öregedéséből, nem csökkentheti az ismerősei szemében az évei számát: ő igenis megett ember, tanult, felnőtt ember lett, aki már el is késett a házasodással –: Ez a Dani-fiú még a végén végleg lemarad a családalapításáról. Elkésett ő, El bizony, még hozzá rendesen, hisz nem titok, hogy Kristofóri Dániel – Na, hogy kéne ezt finoman

mondani – Nem nagyon veszködött, Sohasem veszködött úgy és annyira a lányokért, a nőkért, ahogyan ebben a korban igenis, hogy veszködni kellett volna értük, merthogy ez a fiú, Mit fiú: fiatalember inkább csak a virágokkal, növényekkel, fákkal, felhőkkel meg mindenféle időjárás frontokkal Bajmólódott, Úgy leste az eget, mint ahogyan más fiúk a miniszoknyás lányokat: Egészen elkábulva, és hiába rejtegette mindezt, hogy az évfolyammunkájához kell, hogy a tanulásához kell, hogy hát mindez kell a mezőgazdaságról kialakuló tudáshoz, Na hát nekünk – az ő falubelijeinek –, Minékünk aztán beszélhetett: Mi is voltunk fiatal férfiak, Ami egyszer hiányzik az emberből, az akkor is hiányzik, hogyha letagadják. Nem csoda tehát, hogy pusmogni kezdtek a háta mögött –: Tán csak nem hibás, Á, hiszen nem úgy néz ki, Sose lehet tudni, Ha én ilyen koromban a felhőket, a felhőátvonulást néztem volna, hogy most akkor Nagyszőlős vagy Beregszász felől támad-e gyakrabban a szél, hogy hát most akkor Kolozsvár vagy Kijev felől jön-e gyakrabban a hóesés, Ha ezt figyeltem volna, akkor az én jányaim s az egyszem fiam még most is a Holdban alhatnának-ücsöröghetnének, ahonnan a Dani szélvihara el szokott indulni, ha-ha, vagy még ennél is messzebb lennének: tán a Göncöl porhavat szállító szekérderekában, aminek az ideérkezését – hogy mondta-volt egyszer, még kisebb korában – hogy ennek a megérkeztét, mármint ezt a havazást, az első hóhullást, A porhavak érkeztét, neki azt előre Jelezni szokták a szelek, a növények, és Ez mindennél nagyobb öröm, merthogy Kétféle boldogság van, és ezek összefüggenek: igen, A földi és az égi boldogság, és ez az ő, a Dani boldogsága – Hú, na ez aztán egy férfiember! Nem csoda tehát, hogy beindult a pusmogás, hogy Sugdolózni kezdtünk, mindenféle rebesgetés szárnyra kapott, s mindez úgy a nyomába szegődött szegény Dánielnek, Úgy nyomasztotta a szegény bátyámat, hogy azt csak én tudom, meg ő, szerintük nagyon-nagyon sokan mások, például az idelátogató vendégek, A turistáink egyáltalán meg sem tudnák érteni – ami már persze nem az ő hibájuk, ami persze nem a sekélységüket mutatja, dehogyis, hanem, hogy városlakók, sőt, még hozzá magyarországi városlakók, és ez már Nagyon nem akármi, Ezek még a fejüket is másként tartják – Amint mondogatják azok, akik végleg kimaradnak ebből a Tsi-Tsából –, Ezek olyan nyápicok, és úgy tesznek, mintha még kerti vécét, olyan jó kis faülökést, pottyantósat sose láttak volna, Miközben meg táposok, Igazi táposok, az anyjuk kényes istenit – és bocsánat, Hogy pontosan idézünk.